

INCIDENCIA PREDČASNÉHO PÔRODU, NÍZKEJ
PÔRODNEJ HMOTNOSTI A HYPOTROFIE
NA GYNEKOLOGICKO-PÔRODNÍCKEJ KLINIKE
FNŠP PREŠOV V ROKOCH 1999-2003
FOKUS NA RÓMSKU POPULÁCIU

Puschauerová M.¹, Sinaiová A.², Kyselý M.¹, Bernasovský I.³

¹Gynekologicko-pôrodná klinika,
FNŠP J. A. Reimana, Prešov

²Novorodenecké oddelenie II,
FNŠP J. A. Reimana, Prešov,

³Fakulta humanitných a prírodných vied,
PU v Prešove

Abstrakt

Cieľ: prezentácia incidencie predčasných pôrodov, nízkej pôrodnej hmotnosti (NPH) a hypotrofie v skupine rómskych matiek a ich porovnanie s ostatnou populáciou.

Metodika: v práci sme analyzovali dve skupiny populácie (rómsku a ostatnú časť populácie) z hľadiska výskytu predčasných pôrodov, nízkej pôrodnej hmotnosti (NPH) a hypotrofie za posledných 5 rokov (1999-2003).

Výsledky: prematurita, tak isto ako aj nízka pôrodná hmotnosť a hypotrofia, má oveľa vyšší výskyt v populácii rómskych matiek. Priemerná incidencia predčasných pôrodov je 14,4%, NPH 17% a hypotrofie 5,7% v tejto skupine.

Záver: v tejto práci bolo potvrdené, že u sociálne slabších skupín s nízkym životným štandardom je oveľa vyšší výskyt predčasných pôrodov, novorodencov s nízkou pôrodnou hmotnosťou aj hypotrofických novorodencov. Ďalej bol potvrdený celosvetovo známy fakt, že za posledné obdobie incidencia predčasných pôrodov neklesá, ale stále zotráva približne na rovnakej úrovni.

Kľúčové slová: predčasný pôrod - nízka pôrodná hmotnosť - hypotrofický novorodenec - incidencia - rómska populácia

Abstract

Objective: incidence of prematurity, low birth weight (LBW) and intrauterine growth retardation (IUGR) in the group of gypsy women and their comparison with rest of the population.

Method: two groups of population were analyzed (gypsy population and rest of the population) in terms of incidence of prematurity, low birth weight (LBW) and intrauterine growth retardation (IUGR) in the last five years (1999-2003). Data were taken from our and also neonatal database.

Results: prematurity along with LBW and IUGR have much more higher incidence in the group of gypsy population. The mean incidence during this period was 14,4% in prematurity, 17% in LBW and 5,7% in IUGR in this group.

Conclusion: it was confirmed that the group with low standard of living shows much more higher incidence of prematurity, LBW and hypotrophic babies. Also the wide-known fact was confirmed, that incidence of pre-

maturity hasn't decreased, but stays at the same level during last years.

Key words: prematurity - low birth weight (LBW) - intrauterine growth retardation (IUGR) - incidence - Gypsy population

Úvod

Prematurita je jedným z najzávažnejších problémov súčasnej perinatálnej medicíny. Ukončenie tehotenstva pred 37 týždňom gravidity je hlavnou príčinou nízkej pôrodnej hmotnosti a úmrtnosti. Predčasné pôrody sa podieľajú na neonatálnej úmrtnosti až 70%. Z epidemiologických rizikových faktorov predčasného pôrodu, nízkej pôrodnej hmotnosti a hypotrofie je to hlavne nízky socio-ekonomický štandard, životný štýl a výživa. Skúma sa etiológia rasových rozdielov, ktorá je pravdepodobne multifaktoriálna. Predpokladá sa podiel rodinného prostredia a sociálnej siete. Na Slovensku sa výskum stále viac zameriava na rómsku populáciu. Ide o sociálne slabšiu skupinu charakterizovanú nedostatočnými sociálno-ekonomickými podmienkami, malnutríciou, častým používaním návykových látok a nezamestnanosťou. Incidencia pôrodov mladistvých niekoľkonásobne prevyšuje ostatnú populáciu. Navštevovanosť prenatálnych poradní je minimálna. Táto skupina sa vyznačuje vysoko progresívnym charakterom a uzatváraním príbuzenských manželstiev. To len zvyšuje pravdepodobnosť výskytu geneticky recesívnych ochorení. Etnické rozdiely nie sú ešte stále vysvetlené. V súčasnosti prebieha množstvo randomizovaných štúdií na túto tému. Výskum sa začína zameriavať na sociálny kontext, popis socio-kultúrnych, psychologických a behaviorálnych vplyvov na materské zdravie počas tehotenstva.

Súbor a metodika

Cieľom tejto práce bolo zistiť incidenciu predčasných pôrodov, nízkej pôrodnej hmotnosti (NPH) a hypotrofických novorodencov v rokoch 1999-2003. Populácia je rozdelená na 2 skupiny: rómska a ostatná časť populácie.

V práci sú zahrnuté všetky Rómky z lokalít, ktoré spadovo patria pod gynekologicko-pôrodnú kliniku FNŠP Prešov (Jarovnice, Hermanovce, Pod Bikošom, Lipany - Za traťou, Stará Tehelňa, Milpoš, Šarišská Poruba, Svinia, Krivany, Chminianske Jakubovany, Torysa).

Predčasným pôrodom je podľa definície WHO pôrod pred ukončením 37 týždňa gravidity bez ohľadu na dĺžku gestácie. Hypotrofický novorodenec je novorodenec s hmotnosťou pod 5% hmotnosti prislúchajúcej gestačnému veku. Ako novorodenec s nízkou pôrodnou hmotnosťou v oboch skupinách stále zostáva novorodenec s hmotnosťou pod 2500 g bez ohľadu na dĺžku gestácie.

Bernasovský a kol. odporúčajú osobitný limit nízkej pôrodnej hmotnosti u rómskych novorodencov 2250g.

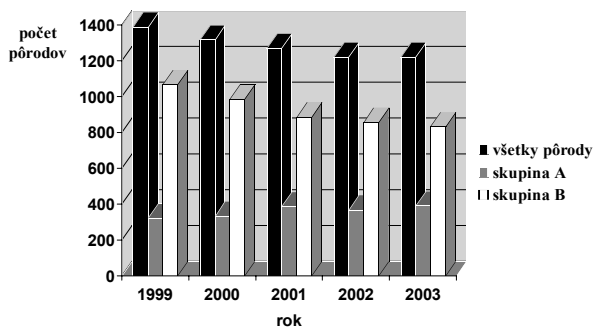
Podľa iných autorov sa v praxi stále používa limit 2500g. Názor na túto problematiku nie je ešte stále jednotný. V súčasnosti prebiehajú štúdie, ktoré sa snažia tento problém vyriešiť. V tejto práci sú použité údaje z databázy gynekologicko-pôrodnéj kliniky ako aj z databázy novorodeneckého oddelenia II. FNŠP J. A. Reimana

v Prešove. Na určenie dĺžky tehotenstva a vyčlenenie predčasných pôrodov boli veľmi dôležité údaje z neonatologickej databázy, vzhľadom k nízkej navštevovanosti prenatalných poradní rómskymi matkami a tým nepresnosti údajov o termíne pôrodu.

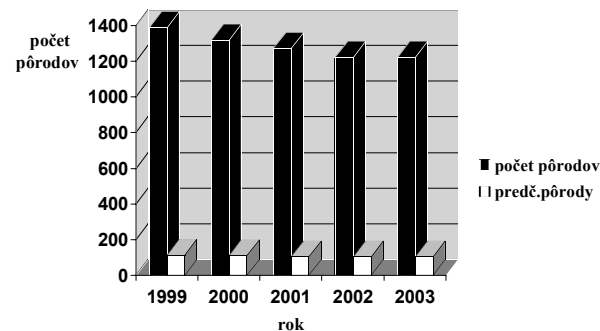
Výsledky

U rómskej populácie je incidencia predčasných pôrodov 2,3 x vyššia ako u ostatnej časti populácie a pohybuje sa v priemere 14,4% v našom súbore. Incidencia predčasných pôrodov u ostatnej populácie je 6,2%. Výskyt nízkej pôrodnej hmotnosti (NPH) a hypotrofie je u rómskej populácie takisto vyšší ako u ostatnej časti populácie. Incidencia NPH je 17 % v tejto skupine.

Incidenca hypotrofických novorodencov u rómskych matiek je 5,7%, t.j. 6,3 x viac ako u ostatnej populácie, kde je len 0,9% (graf 5). Toto len potvrdzuje fakt, že nízky

Graf 1. Počet pôrodov na našom oddelení

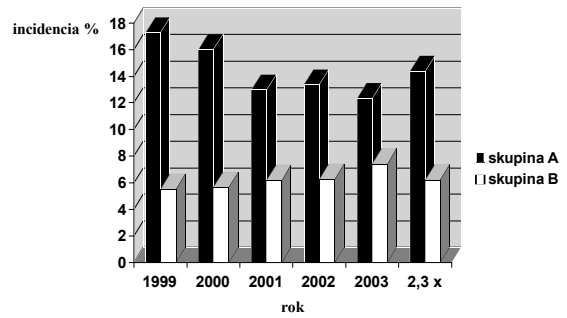
Graf 2. Predčasné pôrody

životný štandard spojený s malnutriciou, nezdravým životným štýlom a zlými existenčnými podmienkami spojenými so stresom, majú väčší vplyv na pôrodnú hmotnosť, ako aj na provokáciu predčasného pôrodu.

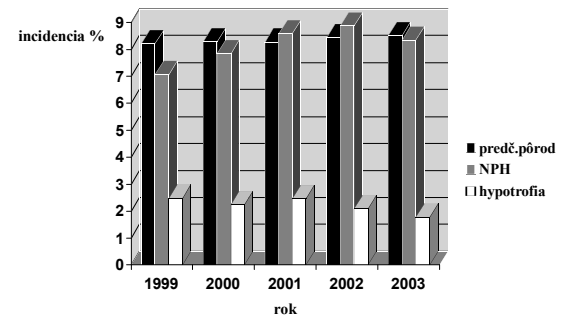
Na grafe 2 je zobrazený počet predčasných pôrodov k celkovému počtu pôrodov na našom oddelení. Aj keď celková pôrodnosť klesá, počet predčasných pôrodov zotrúva približne na rovnakej úrovni. Podľa svetových štúdií nedochádza k evidentnému poklesu predčasných pôrodov za posledných 50 rokov (Kypros Nicolaidis, 2004).

Podobná situácia je zobrazená na grafe 4, kde incidencia hypotrofických novorodencov na našom oddelení klesá, pričom incidencia predčasných pôrodov sa drží približne na rovnakom percente (8,3%). Incidenca hypotrofických novorodencov v našom súbore v r. 1999 bola 2,49%, v r. 2003 už len 1,78%.

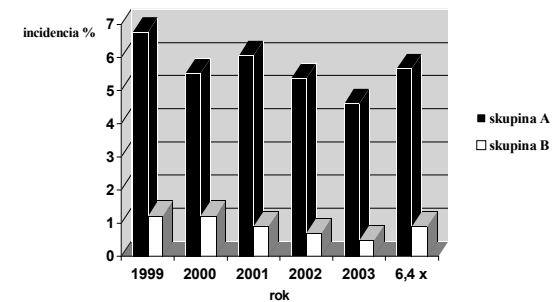
Na grafe 6 je porovnaná incidencia predčasného pôrodu a NPH u rómskej populácie, kde je výskyt NPH vyšší, a to 12 x viac, ako výskyt predčasného pôrodu.

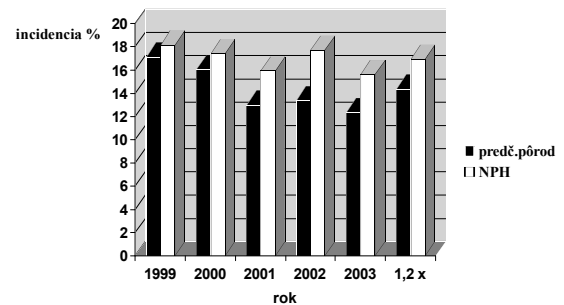
Graf 3. Incidenca predčasných pôrodov

Graf 4. Predčasné pôrody - NPH -hypotrofia

Graf 5. Hypotrofický novorodenec

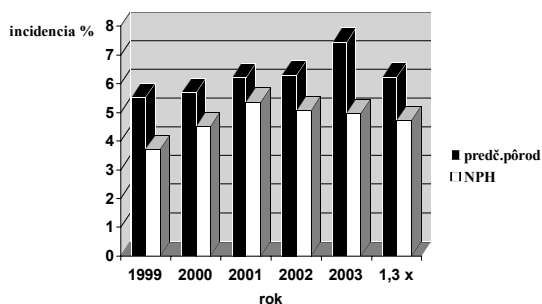

Graf 6. Predčasné pôrody a NPH v skupine A

U ostatnej populácie je situácia opačná, je vyššia incidencia predčasných pôrodov až 3 x viac ako incidencia NPH (graf 7).

Diskusia

Podľa literatúry incidencia predčasných pôrodov vo svete je 6-10%, v Európe 5-8% a v Českej republike 5-6%. V našom súbore je priemerná incidencia predčasných pôrodov za posledných 5 rokov 8,3%, pričom po rozdelení populácie na dve skupiny, je u rómskych rodičiek 14,4% a u zastávajúcej časti len 6,2% predčasných pôrodov. V USA v r.1994 po porovnaní čiernej populácie s bielou dospeli k záveru, že u čiernej populácie je riziko predčasného pôrodu dvojnásobné (18,1% verzus 9,6%). V našom súbore je incidencia predčasného pôrodu

Graf 7. Predčasný pôrod v NPH v skupine B

u rómskej populácie 2,3 x vyššia ako u ostatnej časti populácie (graf 3). Prevalencia NPH vo svete u čiernej populácie je dvojnásobná ako u bielej. V našom súbore je výskyt NPH u rómskych rodičiek 16-18%, kým u ostatných len 5-6%. Životný štýl významne ovplyvňuje perinatologické výsledky. Nevhodné návyky, nedostatočná výživa, fajčenie, alkohol a drogy majú dokázaný negatívny dopad na rast a vývoj plodu. Váhový prírastok pod 10 kg je 2-3 x častejšie spojený s rastovou retardáciou v porovnaní s tehotnými, ktoré majú váhový prírastok nad 10kg. Medzi takéto rizikové skupiny, žiaľ stále patrí rómska populácia. V Európe žije približne 8 miliónov Rómov. Na Slovensku ich v súčasnosti žije 480-520 tisíc, pričom najvyššia koncentrácia je na Východnom Slovensku, až 9,1% celého počtu obyvateľov v tejto oblasti. Pôrodnosť rómskej populácie stále narastá. Na našom oddelení v r. 1999 rodilo 321 Rómi a v r. 2003 ich bolo 389 (graf 1). Incidencia predčasných pôrodov, NPH a hypotrofic-kých novorodencov je u rómskej populácie stále vysoká a niekoľkonásobne prevyšuje ostatnú populáciu.

Záver

Prenatálna starostlivosť posilňuje ženy s užitočnými znalosťami, aby mohli svedomito rozhodovať o svojom zdraví. Poskytovatelia môžu používať informácie získané z prenatálnej starostlivosti a vyvinúť screeningové postupy a realizovať liečbu na zníženie nežiadúcich dopadov a rizík. Posudzovanie dostupnosti kvality prenatálnej starostlivosti potvrdzuje rasový rozdiel. Vo svete o 10% menej čiernych matiek začína prenatálnu starostlivosť v I. trimestri. U nás je navštevovanosť poradní rómskymi

matkami minimálna. Vysoká incidencia predčasných pôrodov a detí s nízkou pôrodnou hmotnosťou u sociálne slabších skupín, je významným celospoločenským problémom. Jeho úspešné riešenie je možné len koordinovaným celospoločenským úsilím s cieľom dať každému dieťaťu šancu zdravého začiatku života.

Literatúra

1. BERNASOVSKÝ, I., BERNASOVSKÁ, J. *Anthropology of Romanians (Gypsies)*. Brno : NAUMA, Universitas Masarykiana, Czech Republic, 1999. 197s.
2. BERKOWITZ, G.S., PAPIERNIK, E. The epidemiology of preterm birth. In *Epidemiol. Rev.* 15:114.1993
3. COPPER, R. et al. The preterm prediction study: maternal stress is associated with spontaneous preterm birth at less than thirty-five weeks' gestation. In *Amer. j. Obstet. Gynec.* 175: 1286. 1996
4. ČECH, E. a kol. *Porodnictví*. Praha : Grada Publishing, 1999
5. KUDELA, M. et al. Obhajoba grantu PECO OK 125 EUROPOP, závěrečná zpráva grantového úkolu. Olomouc, 1997
6. MÁRA, M. a kol. Predikce predčasného porodu-multi-faktorální analýza prospektivní studie. In *Čes. Gynek.* 67, 2002, č. 2, str.58-65
7. Moss, N.: *Demographic and behavioral sciences five year research plan*. Bethesda National Institute of Child Health and Human Development, 1991
8. PORADOVSKÝ a kol. *Hypotrofia plodu a novorodenci*. 1991
9. ROZTOČIL, A. Hypotrofický plod. In *Moderní gynekologie a porodnictví* 11, 2002, č. 2, str. 268-278
10. ŠTEFÁNIKOVÁ, G. Detekcia niektorých VNTR lokusov z rómskej etnickej skupiny Východného Slovenska. 2002
11. VĚTR, M. et al. EUROPOP-European Programme of Occupational Risks and Pregnancy Outcome II. In *Čes. Gynek.* 63:366.1998
12. VĚTR, M. a kol. Psychosociální rizika v těhotenství. In *Moderní gynekologie a porodnictví* 10, 2001, č.1, str.115-127